

DICK VAN DER HORST

Kereltjes kunnen elkaar weer met vaste hand de bal toespelen

'Huis met de Kabouters' gerestaureerd

Vorige maand is de restauratie voltooid van de panden aan de Amsterdamse Ceintuurbaan nrs. 251 t/m 255. De groep van drie karakteristieke woonhuizen is in de hoofdstad beter bekend onder de naam 'Huis met de Kabouters'.

De panden werden gebouwd in 1884, naar ontwerp van de architect A. C. Boerma (1852-1908) en behoren tot de eerste bebouwing aan de Ceintuurbaan bij de Amstel. De huizen zijn opgetrokken in baksteen, afgewisseld met kalksteenblokken en -banden en voorzien van houten erkerpartijen. De topgevels van de nrs. 251 en 255 zijn afgedekt door een zadeldak met groot overstek en gesneden daklijsten en in driepasvorm opengewerkte windveren met aan de uiteinden gesneden dierenkoppen.

Bij de erkers en de topgevels zijn zittende engelen- en kabouterfiguren (die elkaar de bal toewerpen) aangebracht. Het geheel is gebouwd in een opmerkelijke mengvorm van (neo)gotiserende en 'chalestijl'. Op de gotiek geïnspireerde motieven zijn onder meer de spitsboogvormige toegangsportieken, de in smeedijzer uitgevoerde sierlijke beëindigingen in de vorm van een bloem met vier knoppen, de driepassen en de bundelpijlers bij de erkers. De groep rijkversierde woningen staat sinds 1984 op de rijkslijst van beschermde (woonhuis)monumenten.

Een anekdote verhaalt dat de twee kabouters de solidariteit tussen twee aannemers symboliseren. Toen de aannemer bij de bouw in financiële moeilijkheden geraakte heeft een andere aannemer hem

geholpen. Zo kon de bouw van de huizen toch nog doorgaan. Maar daarnaast geeft ook de naam van de vermoedelijke opdrachtgever, een zeker Van Ballegooijen, aanleiding tot associaties in de richting van elkaar de bal toewerpende figuren. In het oorspronkelijk uitgevoerde ontwerp bevonden zich op de uiteinden van de voorgevel ook nog twee adelaars. Deze zijn in de jaren zeventig door de brandweer verwijderd omdat ze naar beneden dreigden te vallen. Het grootste gedeelte van de rompen is echter teruggevonden op de zolder van de woningen. Deze restanten dienden als model voor kopieën die nu opnieuw geplaatst zijn, voorzien van nieuwe poten, koppen en vleugels.

Het houtwerk van kabouters en erkers verkeerde in erbarmelijk staat en was inwendig praktisch volledig vergaan. De figuren zijn behoedzaam in stukken uit elkaar gehaald; van de rechterkabouter moest de romp geheel vervangen worden door nieuw hout, van de linker is de helft vernieuwd. Het nieuwe materiaal bestaat uit Amerikaans grenehout en de bouwtechnisch kwetsbare liggende delen zijn tegen inwatering beschermd door een flinke hoeveelheid lood. Stalen pennen en trekstaven zorgen op meerdere plaatsen voor verankeringen aan het dak. Het dak zelf is opnieuw gedekt met leien, wat een

Het bevestigen van nieuwe onderbenen aan de kabouter links. De houtverbindingen zijn uitgevoerd in zwaluwstaartconstructies. Links de beeldhouwer, de heer Karoly Szekeres.

prachtig resultaat heeft opgeleverd. Het ijzereen siersmeedwerk is opnieuw gestraald en gegalvaniseerd.

Onderzoek naar de originele kleuren heeft geleid tot de volgende kleursamenstelling. De kabouters zijn geschilderd in een teint olijfgroen, de mutsen, neuzen en de bal in de hand van de rechterkabouter zijn rood geworden. De engelenfiguren bij de erkers, waarvan er nog zes in redelijke staat verkeerden, kregen een lichtgelige zandsteenkleur en werden voorzien van loden afdekkingen op het hoofd. De adelaars worden eveneens groen geschilderd. Al het overige houtwerk wordt okergeel als imitatiekleur van grenehout, en op de manier zoals dit omstreeks 1886 op het blanke hout is aangebracht. Het raamhout ten slotte krijgt een witte kleur. Het restauratiewerk aan houten versieringen als kabouters en adelaars is uitgevoerd door de beeldhouwer K. Szekeres uit Deventer. De restauratie begon in het voorjaar van 1988 en zal wat het interieur betreft nog wel enige tijd duren. De firma v.d. Camp en Temme, projectontwikkeling bv uit Haarlem, voerde het werk uit.

Dick van der Horst is verbonden aan het Bureau Monumentenzorg te Amsterdam.

Ceintuurbaan nrs. 251 t/m 255 te Amsterdam voor de restauratie (foto Han van Gool).